

Nr 431.

Av herr **Dahlén m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 213 angående anslag för bekämpande av arbetslösheten.*

Det är förvånande att regeringen i sin proposition nr 213 angående anslag till arbetslöshetens bekämpande som utgångspunkt för bedömandet av den hjälpverksamhet, som bör drivas, tar arbetslöshetskommissionens siffror om arbetslöshetens omfattning. Det är ett allbekant faktum att dessa inte ge en riktig bild av läget. Enligt arbetslöshetskommissionen så funnos den 31 januari 1926 22,700 arbetslösa. Samma tidpunkt visar emellertid den statistik som i Sociala Meddelanden publiceras över arbetslösheten inom arbetarorganisationerna, att inte mindre än 15.8 procent av de fackligt organiserade arbetarna äro arbetslösa. I en del förbund är arbetslösheten fruktansvärt stor. Så är t. ex. över en tredjedel av sågverksarbetarna arbetslösa. I grov- och fabriksarbetareförbundet är även omkring en tredjedel utan arbete och i flera byggnadsarbetarorganisationer är hälften och över hälften av medlemsantalet arbetslösa.

Men det är en stor kategori arbetslösa, som inte heller omfattas av denna senare statistik. Och det är den arbetslösa ungdomen. Det är ett känt faktum och som även uppmärksammas av nationalekonomerna, att den nu uppväxande ungdomen inte har några möjligheter att få arbete. De ha därför inte kommit med i fackföreningarnas statistik. Hur stor denna arbetslöshetskår är, är naturligtvis svårt att säga, men den är dock ganska betydande. Den siffra på 22,700 arbetslösa, som arbetslöshetskommissionen anger, utgör sålunda endast en liten del av de arbetslösa. 15 procent av de fackligt organiserade ger ju en siffra på 75,000 och lägger man därtill de arbetslösa som inte äro fackligt organiserade och den arbetslösa ungdomen, så kommer man upp till en siffra som snarare torde överstiga än understiga 100,000.

På sina håll i landet råder en arbetslöshet av samma omfattning, som under den stora arbetslöshetsvintern 1921—1922. Detta är framförallt förhållandet i Norrbotten — ett förhållande varom arbetslöshetskommissionen och regeringen äro fullt medvetna. På sina håll i Norrbotten har arbetslösheten varit så gott som permanent allt sedan arbetslöshetsperioden efter kriget inträdde. Även inom den stora gruppen skogsarbetare har arbetslöshet varit rådande de senaste åren och är nu mycket omfattande. Arbetslöshetskommissionen räknar skogs- och flottningsarbetet till säsongarbete och kan till följd därav pressa ned de hjälpbehövandes antal rätt väsentligt. Gentemot detta tillvägagångssätt, att avskilja skogs- och flottningsarbetarna från de hjälpbehövande, måste vi inlägga vår protest. Skogs-

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 4 saml. 79 häft. (Nr 431—432.)

och flottningsarbetet, är, även om det i viss mån är av säsongs natur, dock det arbete, som dess utövare ha sin huvudsakligaste inkomst av, i många fall den enda. Står icke sådant arbete att erhålla, gå skogs- och flottningsarbetarna med förvissning nöden till mötes. Ett år, sådant som det innevarande, måste för den allra största delen av skogsarbetarna bli ett nödår.

Inskränkningarna i skogsavverkningarna medföra även arbetsinskränkningar och därmed följande arbetslöshet inom sågverksindustrin. Det råder i Norrbotten väldig arbetslöshet bland de inom denna industri sysselsatta arbetarna. Ett flertal sågverk har helt inställt driften och andra inskränkt den betydligt. Arbetslösheten inom en mängd kommuner i Norrbotten är så omfattande, att katastrof hotar för bygden.

Sammalunda är förhållandet på andra platser i landet.

Det ekonomiska läget visar, att den arbetslöshet, som är rådande, icke är av tillfällig och snart övergående art. Tvärtom tyder allt på, att arbetslösheten är i tilltagande och kommer att bli långvarig. Statsmakterna måste inrikta sina åtgärder efter dessa förhållanden.

Arbetslöshetskommissionen synes vara av den uppfattningen, en uppfattning, som även delas av regeringen, att det åligger kommunerna att vidtaga och själva bekosta åtgärder för att bispringa de arbetslösa. Endast i vissa undantagsfall skall det förekomma bidrag från statens sida eller anordnandet sv statliga nödhjälpsarbeten. Gentemot en sådan uppfattning måste vi vända oss med all kraft. Redan nu äro kommunerna så tyngda av dryga skattebördor, att de skattebetalande digna under desamma. De medel kommunerna kunna anslå, även om majoriteten av fullmäktigeförsamlingarna är besjälad av en bestämd vilja att hjälpa, bliva till följd av kommunernas finansiella ställning långt ifrån tillräckliga för att lindra den genom arbetslösheten uppkomna nöden. Men även om kommunerna skulle vilja och ha ekonomiska resurser till att bisträcka de arbetslösa, lägga de nuvarande bestämmelserna hinder i vägen för dem att göra något i den vägen. Kommunerna äro i det fallet fullständigt beroende av arbetslöshetskommissionen.

Den väg arbetslöshetskommissionen rekommenderar och som accepteras av regeringen är: fattigvården. Det måste sägas att denna väg är absolut förkastlig. De arbetslösa vilja få sin utkomst genom arbete och ej genom de små nådegåvor som i form av fattighjälp kan slängas till dem. Denna form att bereda arbetarna »trygghet genom icke självförvållade lidanden» är den mest reaktionära arbetslöshetspolitik som gärna kan tänkas, tillkommen och använd för att tillgodose arbetsköparintresset samt för att tvinga arbetarna till fullständig underkastelse.

Vi äro ingalunda några motståndare till att arbetslöshetshjälpen ordnas genom kommunerna. Tvärtom anse vi detta vara den bästa formen, men då måste även nu gällande bestämmelser ändras. Vi anse sålunda fortfarande, att kommunernas rätt att självständigt ordna hjälpen till alla

sina oförvällat arbetslösa, genom att bereda dem arbete, och om detta icke låter sig göra, genom understöd bisträcka dem, måste fastslås. Med denna rätt måste även skyldighet för dem att vidtaga åtgärder följa. Men samtidigt denna rätt och skyldighet fastslås, måste det även slås fast, att staten har skyldighet att hålla kommunerna skadelösa för de utgifter de ha för arbetslöshetens avhjälpande.

Sett mot bakgrund av det verkliga läget och inte den falska bild av läget, som arbetslöshetskommissionen ger, så framgår det ganska klart att ett anslag på 8 miljoner är alltför futtigt, om man verkligen vill hjälpa de arbetslösa. Det är ett synnerligen dåligt sätt att infria alla de vackra löften som i synnerhet från socialdemokratiskt håll givits de arbetslösa. I trontalet gavs det löftet att förslag skulle framläggas till riksdagen om reformer av arbetslöshetspolitiken. Det gamla löftet om en arbetslöshetsförsäkring skulle nu regeringen ta initiativ till att infria. Stora förväntningar ha av arbetarna och framförallt de arbetslösa, som oerhört fått lida på grund av den reaktionära arbetslöshetspolitik som föres, ställts på de beslut detta års riksdag skulle komma att fatta. Det visar sig då att regeringen trots alla löften beslutar att ingenting göra för att få ändrade förhållanden till stånd, utan nöjer sig med att begära ett futtigt anslag, för att fortsätta den verksamhet som hittills förts och vilken är en skam för ett civiliserat samhälle.

Statsmakternas behandling av arbetslöshetsproblemet visar, att det icke är den sociala ansvarskänslan, trots att det är en socialdemokratisk regering, som är vägledande för dess göranden, utan det är rena klassintressen, arbetsköparintressen, som äro de avgörande. *Lösen för en verklig arbetslöshetspolitik måste vara: samhället måste bereda varje oförvällad arbetslös en människovärdig tillvaro.*

De krav, som framföras i denna motion, syfta också till att i någon mån bereda möjligheter till en sådan politik. Som en viktig förutsättning härför anse vi det nödvändigt med en omorganisering av den nuvarande hjälpverksamheten, som samtidigt skulle innebära en förenkling av den nuvarande apparaten. Arbetslöshetskommissionen avskaffas och ledningen för arbetslöshetsverksamheten lägges direkt under socialdepartementet. Denna åtgärd skulle möjliggöras därigenom, att kommunerna erhålla befogenhet att driva en självständigare arbetslöshetspolitik. Bibehållandet av arbetslöshetskommissionen kan i fortsättningen endast bli till hinder för ett förnuftigt och smidigt ordnande av arbetslöshetsverksamheten. Den har blivit ett ämbetsverk, som är byråkratiskt i ordets fulla bemärkelse, samt drar stora förvaltningskostnader. Vidare har i dess händer lagts en så stor befogenhet, att den praktiskt taget behärskar såväl den statliga som också den kommunala nödhjälpsverksamheten, en maktbefogenhet, som den på grund av sin sammansättning har använt till att föra en reaktionär verksamhet i arbetsköparnas intresse.

Med stöd av vad som ovan anförts, hemställes,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 213 måtte bevilja ett förslagsanslag å 25 miljoner kronor att användas för understödjande av kommunala och anordnande av statliga produktiva arbeten för de arbetslösa,

att riksdagen måtte besluta, att arbetslöshetskommissionen avskaffas samt att hjälpverksamheten för de arbetslösa organiseras så, att ledningen därav lägges direkt under socialdepartementet och att kommunerna erhålla rätt att driva en självständigare arbetslöshetspolitik,

att riksdagen vid beviljande av ovannämnda anslag måtte fastställa sådana direktiv för hjälpverksamheten, att alla oförvållat arbetslösa skola i möjligaste mån beredas arbete vid av kommuner eller stat anordnade produktiva hjälparbeten och att, därest i något fall sådant arbete ej kan beredas de arbetslösa, dessa alltid beviljas tillräckligt understöd.

Stockholm den 10 april 1926.

J. P. Dahlén.

Rob. Samuelsson.

Aug. Spångberg.

Viktor Herou.